

Możliwość nadania uchwale przez skład 7 sędziów Sądu Najwyższego mocy zasady prawnej P 1/24

13.8.2026 - Anna Wołoszczak | Trybunał Konstytucyjny

13 sierpnia 2026 r. Trybunał Konstytucyjny rozpoznał pytanie prawne Sądu Najwyższego dotyczące możliwości nadania uchwale przez skład 7 sędziów Sądu Najwyższego mocy zasady prawnej.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 87 § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym jest niezgodny z art. 178 ust. 1 w związku z art. 183 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W pozostałym zakresie Trybunał postanowił umorzyć postępowanie.
Orzeczenie zapadło większością głosów.

Przedmiotem postępowania była konstytucyjność regulacji pozwalającej składowi 7 sędziów Sądu Najwyższego nadać podjętej uchwale moc zasady prawnej. Pytanie prawne zostało przedstawione w związku ze sprawą, w której Sąd Najwyższy miał zastosować uchwałę składu 7 sędziów z 15 października 2020 r., sygn. III PZP 4/20, której nadano taką moc. Trybunał uznał, że uchwała, której nadano moc zasady prawnej, wywiera szczególne skutki w działalności orzeczniczej Sądu Najwyższego. Nie stanowi jedynie niewiążącej wypowiedzi interpretacyjnej. Pozostałe składy Sądu Najwyższego są obowiązane uwzględniać przyjętą w niej wykładnię prawa, a odstępienie od niej wymaga zastosowania szczególnej procedury przewidzianej w ustawie.

W ocenie Trybunału tak ukształtowana instytucja zasad prawnych musi być oceniana z uwzględnieniem konstytucyjnej zasady niezawisłości sędziowskiej. Niezawisłość obejmuje nie tylko ochronę sędziego przed zewnętrznymi naciskami, lecz także jego autonomię w zakresie orzekania i dokonywania wykładni prawa. Jednocześnie zapewnienie jednolitości orzecznictwa jest istotnym elementem funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości i pozostaje związane z konstytucyjną kompetencją Sądu Najwyższego do sprawowania nadzoru nad działalnością sądów w zakresie orzekania. Trybunał podkreślił jednak, że realizacja tej kompetencji nie może prowadzić do nadmiernego ograniczenia niezawisłości sędziowskiej. Problem konstytucyjny nie wynika z samego istnienia instytucji zasad prawnych, lecz ze sposobu ukształtowania kompetencji do ich ustanawiania. Skład 7 sędziów jest powoływany w związku z konkretną sprawą i nie posiada reprezentatywności właściwej dla liczniejszych składów Sądu Najwyższego. Jednocześnie uchwała, której nadano moc zasady prawnej, może oddziaływać na działalność orzeczniczą innych składów tego sądu.

W ocenie Trybunału występuje zatem dysproporcja pomiędzy ograniczoną reprezentatywnością składu uprawnionego do nadania uchwale mocy zasady prawnej a doniosłością skutków takiej decyzji. Im silniejsze skutki ustawodawca wiąże z określoną uchwałą Sądu Najwyższego, tym wyższy powinien być poziom reprezentatywności składu uprawnionego do nadania jej takiego statusu. Kompetencja ta nie może zostać powierzona składowi 7 sędziów powołanemu do rozpoznania konkretnej sprawy. Przyjęte rozwiązanie ogranicza autonomię interpretacyjną innych składów Sądu Najwyższego. Skład, który chce odstąpić od zasady prawnej, musi zastosować przewidziany ustawą mechanizm. W ten sposób stanowisko przyjęte przez ograniczony skład sędziowski uzyskuje szczególną moc oddziaływania na przyszłe orzekanie. Z tego względu art. 87 § 1 zdanie drugie ustawy o Sądzie Najwyższym został uznany za niezgodny z art. 178 ust. 1 w związku z art. 183 ust. 1

Konstytucji.

Trybunał umorzył postępowanie w zakresie zarzutów dotyczących art. 8, art. 87 ust. 1, art. 91 ust. 1 i 2 oraz art. 190 ust. 1 Konstytucji. Sąd pytający nie przedstawił w tym zakresie argumentacji pozwalającej na przeprowadzenie merytorycznej kontroli konstytucyjności. Samo wskazanie przepisu Konstytucji jako wzorca kontroli nie jest wystarczające, konieczne jest bowiem przedstawienie argumentów uzasadniających zarzut jego naruszenia.

Wyrok nie kwestionuje samej konstytucyjnej funkcji Sądu Najwyższego polegającej na zapewnianiu jednolitości orzecnictwa ani innych form podejmowania uchwał przez ten Sąd. Dotyczy wyłącznie mechanizmu, w ramach którego skład 7 sędziów może nadać uchwale moc zasady prawnej.

W następstwie wyroku składy 7 sędziów Sądu Najwyższego nie będą mogły nadawać podejmowanym przez siebie uchwałom mocy zasad prawnych. Uchwały takie mogą być nadal podejmowane, jednak nie będą wywoływały skutków właściwych dla zasad prawnych. Wyrok nie odnosi się do uchwał podejmowanych przez cały skład izby, połączone izby oraz pełny skład Sądu Najwyższego. Trybunał podkreślił, że wyrok dotyczy wyłącznie kompetencji siedmioosobowego składu Sądu Najwyższego do nadawania uchwałom mocy zasad prawnych. Nie wyklucza innych form działalności uchwałodawczej Sądu Najwyższego ani nie podważa jego konstytucyjnej funkcji zapewniania jednolitości orzecnictwa. Wyznacza jednak granicę tej funkcji, którą stanowi niezawisłość sędziowska, w tym autonomia interpretacyjna oraz podległość sędziego wyłącznie Konstytucji i ustawom.

Skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego: prezes TK Bogdan Świączkowski - przewodniczący, sędzia TK Justyn Piskorski - sprawozdawca, sędzia TK Stanisław Piotrowicz, wiceprezes TK Bartłomiej Sochański, sędzia TK Jarosław Wyrembak.

<https://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/mozliwosc-nadania-uchwale-przez-sklad-7-sedziow-sadu-najwyzszego-mocy-zasady-prawnej-5>